

DALŠÍ LOKALITA S VÝSKYTEM VÁŽKY ČÁRKOVANÉ (*LEUCORRHINIA DUBIA*) V ČESKÉ REPUBLICE

Further locality with occurrence of *Leucorrhinia dubia*
in Czech Republic

Boris RYCHNOVSKÝ

Kat. biologické Pedagog. fak. Masarykovy university, Poříčí 7, 603 00 Brno

Na území CHKO Žďárské vrchy byla na dvou lokalitách prokázána vážka čárkovaná (*Leucorrhinia dubia*). Tím se počet současných lokalit v ČR zvýšil na sedm. Dynamika výskytu se na obou lokalitách výrazně lišila. Ochrana druhu spočívá v managementu obou biotopů.

Úvod

Vážky rodu *Leucorrhinia* jsou na území ČR hodnoceny jako vzácné. Nebyly zařazeny do Červené knihy ohrožených živočichů ČR natož mezi živočichy zvláště chráněné podle zákona 114/1992 Sb. a vyhlášky 395/1992 Sb. Specifické vývojové nároky (rašeliníštní a slatinné vody) řadí všech 5 druhů mezi striktní tyrfobionty.

Relativně nejčastěji byla na území ČR dokladována vážka čárkovaná, *Leucorrhinia dubia*.

Vzhledem k řídkému výskytu zástupců rodu *Leucorrhinia* vystupuje do popředí požadavek řádné evidence případných dalších lokalit výskytu a jejich ochranného managementu (AŠMERA et DOLNÝ 1990).

Výsledky

Při kontrole společenstva vážek na lokalitě Ramena Svratky v k.ú. Herálec ve Žďárských vrších (okr. Žďár n. Sáz., čtverec 6262) 23. 7. 1991 zde byli zjištěni jedinci vážky čárkované, *Leucorrhinia dubia*. Na lokalitě bylo zastíženo odhadem 25 jedinců. Opakovaně byl tento druh vážek zjištěn na stejné lokalitě 27. 6. 1994 ještě ve vyšším počtu - asi 70 jedinců. Při další kontrole společenstva vážek na dané lokalitě (24. 6. 1997) nebyl zjištěn žádný jedinec vážky čárkované. Teprve 11. 7. 1997 zde byla vážka čárkovaná opětovně zjištěna (10 jedinců, z toho 2 F). Převaha samců byla zřetelná při každém pozorování. V žádném termínu pozorování nebyly zjištěny homeochromní samice (samice s částečnou změnou zbarvení zadečkových skvrn).

Dospělé vážky se vyskytovaly (1991, 1994) hlavně v blízkosti slepého ramene Svratky vzdáleného od napřímeného toku přibližně 10 m. Další slepá ramena vykazovala mnohem nižší populační hustotu. Při posledním záznamu (1997) byla distribuce vážek rovnoměrněji rozložena na tři hlavní jezírka (4 + 4 + 2 jedinci). Společenstvo vážek tvořily následující druhy: *Lestes sponsa*, *Pyrrhosoma nymphula*, *Coenagrion hastulatum*, *C. puella*, *Somatochlora metallica*, *Cordulia aenea*, *Aeschna juncea*, *Libellula quadrimaculata*, *Sympetrum vulgatum* a *S. sanguineum*. Vliv blízké tekoucí vody (Svratka) se projevil hlavně přítomností *Cordulegaster boltoni* (*annulatus*). Okolní porost lze charak-

terizovat jako zbytek původního biotopu s přirozeným podmáčeným porostem travin (*Nardetum*).

Při příležitostných kontrolách společenstev vážek (1991 - 1997) na rašelinných biotopech Žďárských vrchů (Babín, Polnička, Pihoviny) nebyla vážka čárkovaná zjištěna. Jedinou další lokalitou v CHKO Žďárské vrchy s prokázaným výskytem vážky čárkované byla PP Radostínské rašeliniště (k.ú. Radostín, Vojnův Městec, okr. Žďár n. Sáz., čtverec 6361) (11. 7. 1997, pozorování 3 jedinci). Z dat výskytu lze usuzovat, že v oblasti Žďárských vrchů spadá hlavní období výskytu vážky čárkované na červenec s možností dřívější letové aktivity při celkově příhodnějších podmínkách (teplotních?).

Na obou lokalitách byla zjištěna acidita vody v rašeliništích. Ve slepých ramenech Svratky bylo pH = 5,1; na Radostínském rašeliništi dokonce ještě nižší (pH = 4,6). Období odběru a následné analýzy bylo po silných srážkách, hlavně na lokalitě Ramena Svratky mohlo dojít k naředění rašeliništní vody.

Diskuse

Pro území Moravy a Slezska shrnuje HOLUŠA (1996) pouze 4 lokality vážky čárkované: rašeliniště Rejviz a vrchoviště Vozka v Hrubém Jeseníku, Nové Oldřůvky u Budišova nad Budišovkou a u Trnávky. Sám je v roce 1995 pozoroval na obou lokalitách v Jeseníkách. Z Čech je dokladováno sedm lokalit: Hrádeček u Třeboně, Doksy, Černé jezero na Šumavě, Huťský rybník v Novohradských horách, v Krkonoších Úpské rašeliniště a Pančava - obě s doklady z r. 1995, a lokalita Plachta u Hradce Králové (MOCEK 1997).

Další dvě lokality s prokázaným výskytem vážky čárkované se výrazně lišily dynamikou početnosti sledovaného druhu. Zatímco na lokalitě Ramena Svratky bylo možno pozorovat pravidelný a početný výskyt (vážka čárkovaná v období hlavního výskytu patří k dominantním druhům), na Radostínském rašeliništi byl zjištěn výskyt sporadický. Podle získaných výsledků je zde populace zranitelná. Další monitoring pomůže upřesnit populační dynamiku sledovaného druhu a vyhodnotit případné negativní vlivy silných srážek na začátku července 1997.

Jak slepá Ramena Svratky tak i volná hladina Radostínského rašeliniště jsou postupně zazemňovány rašelínkem. Přirozený zánik vhodných biotopů je největším nebezpečím pro další výskyt těchto vážek, protože se jedná o území s dostatečným stupněm ochrany.

Nízký počet lokalit s výskytem vážky čárkované, *Leucorrhinia dubia*, ve Žďárských vrších dokladuje její řídký výskyt i v této oblasti a předurčuje ji k zařazení do seznamu vzácných druhů i pro CHKO. Ani případné nálezy na některých dalších vhodných lokalitách pravděpodobně neovlivní výše uvedené hodnocení.

Závěr

Vážka čárkovaná (*Leucorrhinia dubia*) byla zjištěna na dvou lokalitách CHKO Žďárské vrchy (Ramena Svratky u Herálce a Radostínské rašeliniště). Na první lokalitě je populace stabilizována, na druhé hodnocena jako zranitelná.

Summary

In 1991, 1994 and 1997 *Leucorrhinia dubia* was observed on two localities in Protected landscape area Žďárské vrchy-hills.

Literatura

- AŠMERA J., DOLNÝ A., 1990: K výskytu vážek rodu *Leucorrhinia* Brittinger, 1850 v ČSFR. Acta Fac. Paed. Ostraviensis, Ser. E20, 122: 117-122.
- HOLUŠA O., 1996: Výskyt vážky čárkované v ČR a SR a barevné formy jejích samic. Živa, 44 (82): 173.
- MOCEK B., 1997: Fauna vážek (*Odonata*) lokality Hradec Králové - „Na Plachtě“ (východní Čechy, Česká republika). Acta Mus. Reginaehr., s. A., 25: 79-88.

Došlo: 5.12.1997